

**ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ
«ПАРТНЕРСТВО У ГРОМАДІ» У ПРАКТИЦІ ОСВІТНЬОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ**

У статті розглядаються теоретико-методичні аспекти технології «партнерство у громаді» та результати її впровадження в освітню діяльність Тарасівської загальноосвітньої школи I–III ступенів Цюрупинської районної ради за програмою дослідно-експериментальної роботи з теми «Школа як соціокультурний центр села».

Як свідчить освітня практика сьогодення, сільська школа стикається з комплексом проблем, зумовлених регіональними особливостями кожного населеного пункту, умовами сільсько-господарської праці, певною замкненістю сільського життя, особливостями життєдіяльності сім'ї, недостатньою соціально-культурною інфраструктурою, малокомплектністю, віддаленістю від культурних, методичних та наукових центрів, наближенням до природи, територіальною роздрібненістю населених пунктів. Тому для вирішення питань функціонування та розвитку навчального закладу школа здійснює «партнерство у громаді» як соціальну співпрацю інститутів громадянського суспільства, що, у свою чергу, передбачає децентралізацію управління освітою.

У Національній доктрині розвитку освіти звертається увага на розробку своєрідних управлінських моделей із залученням до цього громадян та фахівців для підвищення гнучкості, демократичності управління та надання йому державно-громадського характеру [3]. Відтак державна політика в галузі освіти України спрямовується на підсилення ролі органів місцевого самоврядування, активізацію участі батьків, піклувальних рад, меценатів, громадських організацій, фондів, засобів масової інформації в навчально-виховній, науково-методичній, економічній діяльності навчальних закладів, прогнозування їх розвитку, оцінці якості освітніх послуг.

Школа сьогодення покликана надати учням не тільки певні знання, уміння та навички, а й виховати соціально адаптовану та громадсько-орієнтовану особистість [2], яка після здобуття загальної середньої освіти успішно реалізуватиме свої здібності та втілюватиме життєві мрії. Виконання такого складного суспільного замовлення потребує, передусім, переорієнтації всіх учасників навчально-виховного процесу на нові взаємодіючі носини, оптимізацію внутрішніх і зовнішніх ресурсів та пошуку нових форм взаємодії школи з її соціокультурним оточенням: сільською радою, підприємствами, організаціями, дошкільними і позашкільними навчальними закладами, культурно-освітніми і релігійними установами, батьківською громадськістю, етнічними громадами. Адже партнерство у громаді сприяє відкритості

---

* © Садова О. Г.

ІННОВАЦІЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

навчально-виховного процесу, народженню освітньої ініціативи, урахуванню інтересів і потреб кожної дитини, залученню педагогів і батьків, місцевої громади до вироблення й прийняття управлінських рішень.

Проблему соціальної взаємодії школи та інших суспільних інституцій досліджують В. Громовий, В. Давидов, В. Жуков, О. Кузьменко, В. Скуратівський, Р. Скрипка (соціальне партнерство в освіті); М. Ворон, Л. Даниленко, Ю. Кавун, Н. Софій, Л. Ткаченко (громадсько-активна школа: партнерство) та ін. Проте, ураховуючи, що суспільство неоднорідне, не завжди партнерські відносини можливі між освітою і різними суспільними інституціями [5]. Тому проблема пошуку оптимальних шляхів розвитку соціальної взаємодії школи та громадського сектору залишається й досі актуальною, що потребує додаткового дослідження.

Метою нашої статті є розгляд теоретико-методичних аспектів технології «партнерство у громаді», яка була розроблена та впроваджена в освітню діяльність Тарасівської загальноосвітньої школи I–III ступенів Цюрупинської районної ради за програмою дослідно-експериментальної роботи з теми «Школа як соціокультурний центр села».

Поняття «партнерство» у сфері освіти нині тлумачиться дуже широко, але найбільш поширеним є розуміння партнерства як об'єднання зусиль осіб або організації для вирішення загальних проблем або для досягнення значущої для всіх мети [1]. Проте оцінка власного досвіду взаємодії показала, що «соціальне партнерство» як найбільш розроблена технологія допомагає спрямовувати ресурси школи на розвиток спільної діяльності будь-якої освітньої установи, її суспільної самоорганізації і самоврядування незалежно від її типу і вигляду у той час, коли навчальний заклад сам потребує повернення ресурсів інститутів громадянського суспільства до розвитку освітньої діяльності. Тому сутність технології, що пропонується нами – «партнерство у громаді» полягає в накопичуванні та обміні суспільним досвідом, ресурсами, творчим потенціалом як учасників навчально-виховного процесу, так і конкретних партнерів – представників соціокультурної інфраструктури місцевої громади. Стратегічною метою такого типу партнерства розглядаємо формування якісного освітнього середовища для фізичного, інтелектуального, духовного та соціального становлення особистості учнів, забезпечення його ефективного використання в інтересах усієї громади; залучення громадян до місцевого самоврядування, соціально-культурного розвитку села. Для його реалізації визначені такі напрями освітньої діяльності:

- орієнтація розвитку школи на задоволення потреб громади та суспільства;
- розвиток управління освітнім процесом на державно-громадських засадах;
- упровадження компетентнісно-орієнтованого підходу,

ІННОВАЦІЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

профільного навчання та інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес;

– удосконалення виховної системи, забезпечення умов для розвитку здібностей і обдарувань, збереження та зміцнення здоров'я дітей;

– удосконалення роботи методичної служби, упровадження сучасних педагогічних технологій, зокрема розвивального та інклюзивного навчання;

– залучення додаткових коштів до закладу освіти;

– ініціатива школи в реалізації проектів сільської громади, виховання в мешканців громади почуття єдності та солідарності.

Наші перші цілеспрямовані свідомі оцінки досвіду співпраці показали, що партнерство допомагає скеровувати ресурси школи на розвиток колективної діяльності освітнього закладу, його суспільної самоорганізації і самоуправління, а також залучати ресурси громади для розвитку освітньої сфери. Гарантіями успішності партнерства в громаді можуть виступати різні чинники, але найбільш суттєвим є розвиток культури добродійності; сформована стратегія організацій, що вступають у співпрацю; близькість до тих, що мають потребу; професіоналізм у наданні послуг; ступінь розвитку організаційної культури партнерів; інформаційне забезпечення розвитку партнерського об'єднання [4]. Ефективність партнерства також залежить від культурно-освітнього потенціалу, традицій, ставлення можливих партнерів один до одного, рівня економічного зростання тощо. Партнерство відрізняється від поодиноких розрізнених дій саме змістом, пріоритетом загальних інтересів і цілей над інтересами окремого партнера. Саме тому вважаємо за доцільне для кожного напрямку партнерства розробляти довгострокові цільові програми (проекти), які можуть бути об'єднані в загальну програму соціального розвитку навчального закладу.

Нині Тарасівська загальноосвітня школа I–III ступенів Цюрупинської районної ради в рамках дослідно-експериментальної діяльності вибудовує соціально-педагогічний комплекс: «школа – батьківська громада – органи місцевого самоврядування – культурно-освітні заклади», який є об'єднанням соціально-еконімічних, виховних, культурно-освітніх ресурсів громади та школи як соціальної інституції. Навчальний заклад навіть територіально є центром села, а поруч – дитячий садочок, сільська рада, сільські бібліотека та Будинок культури, офіс товариства з додатковою відповідальністю «Тарасівська Іскра», пам'ятники загиблим воїнам, воїну-інтернаціоналісту М. Литвиненку, а також видатному українському письменникові Тарасу Шевченку, що дає змогу задіяти потенціал педагогічного колективу школи та інших трудових колективів, а також батьків. Установлені постійні зв'язки з батьківською громадою, що будуються на принципах єдності, систематичності, послідовності, диференційованого підходу, гуманізму, добровільності. Залучення батьків до співпраці зі школою починається з дитячого садка. Так, що-

ІННОВАЦІЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

річно, у листопаді, відбуваються батьківські збори з теми «Дитина – дитячий садок – школа»; пізніше – Дні відкритих дверей для майбутніх першокласників. Батьки є ініціаторами всіх добрих починань. Традиційно проводяться сімейні свята, родинні мости, виставки творчих робіт «Родина, родина – від батька до сина». Батьківська громадськість залучається до участі у всіх формах позаурочної діяльності: походів, екскурсій, вечорів, турнірів, спортивних змагань. Активна робота батьківських комітетів засвідчує, що батьки цікавляться проблемами школи та виявляють готовність надавати посильну допомогу в обладнанні предметних кабінетів, оформленні коридорів, озелененні пришкольніх майданчиків, підготовці виховних заходів тощо.

Адміністрація школи в тісній співпраці з педагогічним, батьківським, учнівським колективами теж дбає про імідж навчального закладу, здійснюючи представницьку функцію. Так, директор активно представляє інтереси учасників навчально-виховного процесу на засіданнях виконкому сільської ради, засіданнях депутатських комісій; щорічно звітує перед громадою, веде прийом громадян. Учителі є депутатами сільської ради, що сприяє вирішенню нагальних життєвих проблем, здійсненню зв'язку школи з громадськістю. Завдяки розвиненому місцевому самоврядуванню, плідній роботі депутатів Тарасівської сільської ради на чолі з головою А. Д. Бідашком ведеться активна робота з вирішення екологічних, культурних, соціальних проблем сільської громади. З ініціативи школи при сільській раді створено Молодіжну раду, що сприяло прийняттю депутатами такої програми як «Обдарована дитина», згідно з якою щорічно учні – переможці районних, обласних конкурсів отримують грошову винагороду. Протягом багатьох років масові заходи в селі (святкування Дня Перемоги, Дня села, Дня незалежності України, вшанування героїв-чорнобильців, працівників сільського господарства та ін.) готуються і проводяться спільними зусиллями сільської ради, Будинку культури, школи та дитячого садка.

Налагоджена спільна робота з сільською бібліотекою, завідувачка якої – Ю. О. Гулевата проводить бібліографічні огляди, бібліотечні години та є активним учасником тематичних виховних годин, шкільного свята «День книги», конкурсів виразного читання творів напам'ять, літературно-мистецьких заходів. У свою чергу, школярі – постійні учасники клубу «Світлячок» при сільській бібліотеці. Спільно з учителями, бібліотекарями шкільної та сільської бібліотек вони беруть участь в організації тематичних вечорів та літературних свят, зустрічей з письменниками Херсонщини, майстрами нашого села. Під керівництвом учителя історії О. І. Онопченко відроджується силами дітей, батьків, громадськості музей історії рідного села. Діти проводять пошуково-дослідницьку роботу, зокрема, щодо історико-архітектурної пам'ятки нашого села – Храма Казанської Богородиці. У співдружності з Будинком культури вчителями та учнями організовано роботу зі збереження народних звичаїв краю

ІННОВАЦІЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

(спільні виступи, концерти, фольклорні свята).

Школа – це інтелектуально-освітній центр села. Орієнтуючись на потреби учня та суспільства, вона узгоджує практику ефективної передачі знань із потребами й мотивами особистості та задоволенням вимог соціокультурного оточення, а профільна спеціалізація є інструментом у виконанні цього завдання. З огляду на це у старшій школі введено профільне навчання за технологічним напрямом; з метою впровадження різних моделей допрофільного та профільного навчання, спрямованого на виробничі запити місцевих підприємств та фермерських господарств, проводяться уроки-зустрічі «Професія моїх батьків».

Однією з форм співпраці з громадою є реалізація соціальних проєктів, у ході яких школярі, учителі та громада разом вирішують складні питання та проблеми місцевого життя, залучаючи до цього процесу й органи місцевого самоврядування. Так, учні 8 класу розпочали роботу над довгостроковим соціальним проєктом «Подаруємо красу дитині». Поштовхом для його створення була необлаштована територія додаткової групи дитячого садочка, яка відкрилася у жовтні 2015 року. Спільно з органами місцевого самоврядування ми організували акцію «Іграшка для малечі». Надалі за проєктом передбачено облаштування казкової галявини на території садочка, допомога у створенні дитячої бібліотеки, озеленення кімнат, навесні – висадження квітів.

Багаторічні партнерські шефські відносини єднують школу та Товариство «Тарасівська Іскра» (голова правління В. Г. Нагребецький), яким укладено Договір про спільну діяльність терміном на 3 роки. Для практичної реалізації Договору склали план спільної роботи, згідно з яким «шефи» беруть участь у загальношкільних виховних заходах; проводять профорієнтаційну роботу серед старшокласників; надають матеріальну допомогу з метою зміцнення навчально-дидактичної, матеріально-технічної бази школи; залучають учнів (зі згоди батьків) до заходів, що проводяться в шефській організації. У свою чергу школа залучає представників шефської організації до різних видів навчально-виховної роботи з учнями, просвітницької роботи з батьківською громадою; використовує матеріальну та інформаційну бази шефської організації з дозволу її керівництва; інформує шефів про здобуті досягнення закладу та вітає з професійними святами; організовує тематичні екскурсії на підприємства, що підпорядковані керівництву шефської організації з метою здійснення профорієнтаційної роботи. Будь-який захід партнерства здійснюється на добровільних засадах, безкоштовно та за письмовою домовленістю (запрошення, план проведення заходу тощо). Ураховуючи, що найбільш вагомий вплив на суспільну свідомість мешканців села мають засоби масової інформації, на сайтах навчального закладу та сільської ради, на сторінках газет сільської ради «Тарасівські горизонти» та щільної «Вісник школяра» постійно висвітлюємо результати спільної діяльності школи і громади.

ІННОВАЦІЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Досвід дослідно-експериментальної роботи з означеної проблематики висвітлюємо під час проведення методичних заходів. Так, за планом районного семінару заступників директорів з навчально-виховної роботи з теми «Самоменеджмент керівника – шлях підвищення ресурсу закладу», класним керівником 3-а класу І. Г. Радіоновою проводилася година спілкування «Партнерство заради майбутнього», де вона разом з учнями і батьками висвітлювала досвід з використання різних форм громадянського партнерства шкільного колективу і представників громади. Учасники семінару вчилися знаходити точки перетинання інтересів обох сторін партнерства, визначати загальні цілі та ступінь участі у спільній діяльності кожної зі сторін, дізналися про специфіку, правові основи та проблеми соціальної взаємодії різних інститутів громадянського суспільства, практично усвідомили її позитивні наслідки для загальноосвітнього навчального закладу.

Як бачимо, партнерство сприяє формуванню необхідних умов, за яких створюється реальний механізм взаємодії інститутів громадянського суспільства, надається можливість регулювати, запобігати або вирішувати соціальні конфлікти та формувати соціальний мир і згоду у громаді [6]. Проте, розвиваючи соціальну взаємодію, ми щоразу натикаємося на низку перешкод; недостатню правову базу у сфері освіти, низьку мотивацію окремих виробників-господарників щодо вкладення власних ресурсів у розвиток освітньої сфери. На наш погляд, владним і суспільним структурам необхідно зайняти активнішу позицію відносно розвитку культури соціального діалогу.

Потребують подальшого розгляду питання стосовно критеріїв і показників ефективності партнерства в громаді, підготовки та підвищення кваліфікації керівників навчальних закладів на регіональному та місцевому рівнях; формування опікунських Рад з участю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, працевластувачів, батьківської громадськості.

Література:

1. Азбука соціального партнёрства. – Тюмень : БФРГТ, 2002. – 37 с.
2. Кузьменко О. А. Соціальне становлення особистості в умовах відкритої соціально-педагогічної системи : Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. – Київ, 1988. – 18 с.
3. Національна доктрина розвитку освіти України XXI ст. : Указ Президента України N 347/2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>.
4. Організація та розбудова громадсько-активної школи як осередку розвитку громади : Навчально-методичний посібник / За заг. ред. Г. Єльникової. Всеукраїнський фонд «Крок за кроком». – К. : СПДФО Парашин К. С., 2007. – 172 с.
5. Скрипка В. І. Соціалізація учнівської молоді в умовах розбудови національної школи (соціально-філософський аналіз) : Автореф. ... дис. канд. філос. наук: 09.00.11. – Київ, 1994. – 17 с.
6. Стандарти громадсько активної школи: партнерство : навчально-методичний посібник / Ткаченко Л. М.; під. заг. ред. Даниленко Л. І., – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. – 42 с.